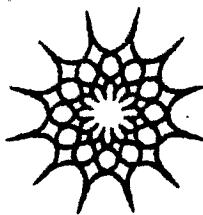

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٢١ / ١ / ٢٠٢٣

Erzaac

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مدیریت تحصیلات تکمیلی

پایان نامه برای اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته زبانشناسی همگانی

عنوان پژوهش

بورسی قدرت در گفتار زنان و مردان فارسی زبان تهرانی در گفتگوهای
تلفنی اداری

استاد راهنمای

آقای دکتر یحیی مدرسی

استاد مشاور

خانم دکتر ایران کلباسی

نگارش

سمیرا مصطفوی

۷۷۸ / ۱۷۳۱

تاریخ دفاع

۸۴ بهمن

۴۷۹۹۳

سپاس خداوند را که عشق به دانستن را در وجودم به ودیعه نهاد و راه آموختن را پیش رویم قرار داد.

با سپاس فراوان از استاد ارجمند، جناب آقای دکتر مدرسی که با صبر و حوصله مرا در تهیه و تدوین این پایان نامه یاری نمودند و در تمام مراحل از راهنمایی های ارزنده ایشان بربخواردار بودم.

همچنین از سرکار خانم دکتر کلباسی که رهنمودهایشان در پربار گردیدن این پایان نامه موثر بود و همینطور از جناب آقای دکتر عاصی که زحمت بررسی و داوری پایان نامه را متقبل گردیدند، تشکر و قدرانی می نمایم.

سپاس از همکاران گرامی به ویژه خواهر عزیزم که مرا در گردآوری داده های این پژوهش یاری نمودند و نیز مادرم که همواره صمیمانه مرا حمایت نموده است.

با امید موفقیت و بهروزی روزافزون
برای تمامی کسانیکه برای دستیابی به هدف
خود صادقانه می کوشند.

چکیده

زبان به عنوان مهمترین وسیله ارتباطی بشر همواره موضوع بحث و بررسی بوده است. زبان پنجره‌ای به سوی دنیای درون افراد و بازتابی از تفکر، خلق و خو و شخصیت آنان است. بسیاری از ویژگی‌های شخصی و اجتماعی افراد در زبان آنان منعکس می‌گردد و ارتباط تنگاتنگی میان این متغیرها و زبان وجود دارد.

این پژوهش با هدف بررسی نشانگرهای زبانی قدرت در ارتباطات رسمی و اداری گویندگان فارسی زبان سعی کرده است تا فرضیه‌های اصلی خود مبنی بر بیشتر بودن میزان بکارگیری نشانه‌های قدرت در گفتار مردان در مقایسه با زنان و نیز در گفتار افراد در سنین بالاتر یا در رده‌های شغلی بالاتر را نسبت به جوانان و یا افراد در رده‌های شغلی پایین‌تر، بررسی نماید. متغیرهای اجتماعی مورد نظر در پژوهش حاضر جنسیت، سن و رده شغلی است و متغیرهای زبانی بررسی شده شامل کنش مستقیم و غیر مستقیم، ضمیر و شناسه اول شخص مفرد، درنگ و قطع است.

داده‌های این تحقیق که به شیوه میدانی گردآوری شده است، شامل ۲۰۰ مورد گفتگوی تلفنی کاری است که بصورت طبیعی ضبط گردیده و پس از جمع‌آوری و افزودن اطلاعات مربوط به سن و رده شغلی هر فرد، بررسی آماری گردیده و در نهایت نتایج بدست آمده از طریق آزمون خی ۲ بررسی و فرضیه‌های پژوهش رد یا تایید گردیده است.

نتایج بدست آمده مبتنی بر تایید تمامی فرضیه‌های اصلی پژوهش و نیز تایید اکثربیت فرضیه‌های فرعی بود. تنها درخصوص فرضیه‌هایی که مربوط به قطع و درنگ بودند، آزمون موید برابری میزان وقوع در گروههای مختلف بود. البته با توجه به تلفنی و عموماً کوتاه بودن گفتگوهای بررسی شده و در نتیجه پایین بودن تعداد کل وقوع این متغیرها در داده‌های گردآوری شده، به نظر می‌رسد در صورت وجود داده‌های بیشتر امکان نتیجه‌گیری دقیق‌تری وجود خواهد داشت.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده فارسی

آ

فهرست مطالب

ج

فهرست جدول‌ها

ش

فهرست نمودارها

فصل اول - کلیات

۱

۱-۱ مقدمه

۲

۲-۱ موضوع پژوهش

۶

۳-۱ هدف پژوهش

۶

۴-۱ پرسش‌های پژوهش

۸

۵-۱ فرضیه‌های پژوهش

۱۱

۶-۱ متغیرهای پژوهش

۱۱

۱-۶-۱ متغیرهای اجتماعی

۱۴

۲-۶-۱ متغیرهای زبانی

۱۵

۷-۱ روش پژوهش

۱۵	۱-۷-۱ شیوه گردآوری داده‌ها
۱۶	۲-۷-۱ جمعیت نمونه
۱۷	۸-۱ محدودیت‌های پژوهش
۱۸	۹-۱ پیشینه پژوهش
۱۸	۱-۹-۱ پژوهش در جهان
۲۱	۲-۹-۱ پژوهش در ایران
۲۵	۱۰-۱ مفاهیم بنیادی

فصل دوم - مباحث نظری

۲۹	۱-۲ مقدمه
۲۹	۲-۲ گوناگونی‌های زبانی
۳۲	۱-۲-۲ منطقه جغرافیایی
۳۳	۲-۲-۲ طبقه اجتماعی
۳۶	۳-۲-۲ سن
۳۸	۴-۲-۲ جنسیت
۴۰	۳-۲ زبان و جنسیت
۴۴	۱-۳-۲ تفاوت‌های واژگانی
۴۷	۲-۳-۲ تفاوت‌های آوایی

۴۹	۳-۳-۲ تفاوت‌های نحوی و صرفی
۵۰	۴-۳-۲ تفاوت‌های فرا زبانی
۵۰	۴-۲ علل تفاوت‌ها
۵۳	۵-۲ زبان و قدرت

فصل سوم - توصیف و تحلیل داده‌ها

۶۴	۱-۳ مقدمه
۶۶	۲-۳ بررسی داده‌ها
۶۶	۱-۲-۳ جنسیت و متغیرهای زبانی
۶۶	۱-۱-۲-۳ جنسیت و کنش مستقیم
۶۷	۲-۱-۲-۳ جنسیت و کنش غیر مستقیم
۶۸	۳-۱-۲-۳ جنسیت و شناسه اول شخص مفرد
۶۹	۴-۱-۲-۳ جنسیت و ضمیر اول شخص مفرد
۷۰	۵-۱-۲-۳ جنسیت و قطع
۷۱	۶-۱-۲-۳ جنسیت و درنگ
۷۵	۲-۲-۳ سن و متغیرهای زبانی
۷۵	۱-۲-۲-۳ کنش مستقیم و سن
۷۶	۱-۱-۲-۲-۳ کنش مستقیم، سن و جنسیت

۷۹	۲-۲-۲-۳ کنش غیر مستقیم و سن
۷۹	۱-۲-۲-۲-۳ کنش غیر مستقیم، سن و جنسیت
۸۲	۳-۲-۲-۳ شناسه اول شخص مفرد و سن
۸۲	۱-۳-۲-۲-۳ شناسه اول شخص مفرد، سن و جنسیت
۸۵	۴-۲-۲-۳ ضمیر اول شخص مفرد و سن
۸۶	۱-۴-۲-۲-۳ ضمیر اول شخص مفرد، سن و جنسیت
۸۸	۵-۲-۲-۳ قطع و سن
۸۹	۱-۵-۲-۲-۳ قطع، سن و جنسیت
۹۲	۶-۲-۲-۳ درنگ و سن
۹۲	۱-۶-۲-۲-۳ درنگ، سن و جنسیت
۹۷	۳-۲-۳ رده شغلی و متغیرهای زبانی
۹۷	۱-۳-۲-۳ کنش مستقیم و رده شغلی
۹۸	۱-۱-۳-۲-۳ کنش مستقیم، رده شغلی و جنسیت
۱۰۰	۲-۳-۲-۳ کنش غیر مستقیم و رده شغلی
۱۰۱	۱-۲-۳-۲-۳ کنش غیر مستقیم، رده شغلی و جنسیت
۱۰۴	۳-۳-۲-۳ شناسه اول شخص مفرد و رده شغلی
۱۰۴	۱-۳-۳-۲-۳ شناسه اول شخص مفرد، رده شغلی و جنسیت
۱۰۷	۴-۳-۲-۳ ضمیر اول شخص مفرد و رده شعلی
۱۰۸	۱-۴-۳-۲-۳ ضمیر اول شخص مفرد، رده شغلی و جنسیت

۱۱۰	قطع و رده شغلی ۵-۳-۲-۳
۱۱۱	قطع، رده شغلی و جنسیت ۱-۵-۳-۲-۳
۱۱۳	درنگ و رده شغلی ۶-۳-۲-۳
۱۱۴	درنگ، رده شغلی و جنسیت ۱-۶-۳-۲-۳
	فصل چهارم نتیجه‌گیری
۱۱۸	۱-۴ مقدمه
۱۱۸	۲-۴ نتایج اصلی
۱۲۰	۳-۴ بررسی فرضیه‌ها
۱۲۰	۴-۳ فرضیه‌های اصلی
۱۲۷	۴-۳ فرضیه‌های فرعی
۱۵۶	۴-۴ نتیجه گیری کلی
	کتاب نامه
۱۵۷	کتاب نامه فارسی- انگلیسی
۱۶۰	کتاب نامه انگلیسی- فارسی

پیوست

۱۶۱

واژه‌نامه

۱۶۹

واژه نامه فارسی - انگلیسی

۱۷۱

واژه‌نامه انگلیسی - فارسی

چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	موضوع
۱۱	جدول ۱-۱: متغیر اجتماعی جنسیت و تعداد نمونه‌های مورد بررسی
۱۲	جدول ۱-۲: متغیر اجتماعی سن و تعداد نمونه‌های مورد بررسی بر حسب جنسیت
۱۳	جدول ۱-۳: متغیر اجتماعی رده شغلی و تعداد نمونه مورد بررسی بر حسب جنسیت
۱۴	جدول ۱-۴: توزیع نمونه های مورد بررسی بر حسب سن، جنسیت و رده شغلی
۶۶	جدول ۲-۱ فراوانی کنش مستقیم به تفکیک جنسیت
۶۷	جدول ۲-۲: فراوانی کنش غیر مستقیم به تفکیک جنسیت
۶۸	جدول ۲-۳: فراوانی شناسه اول شخص مفرد به تفکیک جنسیت
۶۹	جدول ۲-۴: فراوانی ضمیر اول شخص مفرد به تفکیک جنسیت
۷۰	جدول ۲-۵: فراوانی قطع به تفکیک جنسیت
۷۱	جدول ۲-۶: فراوانی درنگ به تفکیک جنسیت
۷۲	جدول ۲-۷: میزان کاربرد متغیرهای زبانی در گفتار زنان و مردان
۷۵	جدول ۲-۸: میزان کاربرد کنش مستقیم بر حسب سن
۷۶	جدول ۲-۹: میزان کاربرد کنش مستقیم در گفتار زنان بر حسب سن

۷۶	جدول ۱۰-۳: میزان کاربرد کنش مستقیم در گفتار مردان بر حسب سن
۷۸	جدول ۱۱-۳: مقایسه میزان کاربرد کنش مستقیم بر حسب سن و جنسیت
۷۹	جدول ۱۲-۳: میزان کاربرد کنش غیر مستقیم بر حسب سن
۸۰	جدول ۱۳-۳: میزان کاربرد کنش غیر مستقیم در گفتار زنان بر حسب سن
۸۰	جدول ۱۴-۳: میزان کاربرد کنش غیر مستقیم در گفتار مردان بر حسب سن
۸۱	جدول ۱۵-۳: مقایسه میزان کاربرد کنش غیر مستقیم بر حسب سن و جنسیت
۸۲	جدول ۱۶-۳: میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد بر حسب سن
۸۳	جدول ۱۷-۳: میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد در گفتار زنان بر حسب سن
۸۳	جدول ۱۸-۳: میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد در گفتار مردان بر حسب سن
۸۴	جدول ۱۹-۳: مقایسه میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد بر حسب سن و جنسیت
۸۵	جدول ۲۰-۳: میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد بر حسب سن
۸۶	جدول ۲۱-۳: میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد در گفتار زنان بر حسب سن
۸۶	جدول ۲۲-۳: میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد در گفتار مردان بر حسب سن
۸۷	جدول ۲۳-۳: مقایسه میزان کاربرد ضمیر اول شخص بر حسب سن و جنسیت
۸۹	جدول ۲۴-۳: میزان کاربرد قطع بر حسب سن
۸۹	جدول ۲۵-۳: میزان کاربرد قطع در گفتار زنان بر حسب سن

- جدول ۳-۲۶: میزان کاربرد قطع در گفتار مردان بر حسب سن
۹۰
- جدول ۳-۲۷: مقایسه میزان کاربرد قطع بر حسب سن و جنسیت
۹۱
- جدول ۳-۲۸-۳: میزان کاربرد درنگ بر حسب سن
۹۲
- جدول ۳-۲۹: میزان کاربرد درنگ در گفتار زنان بر حسب سن
۹۳
- جدول ۳-۳۰: میزان کاربرد درنگ در گفتار مردان بر حسب سن
۹۳
- جدول ۳-۳۱: مقایسه میزان کاربرد درنگ بر حسب سن و جنسیت
۹۴
- جدول ۳-۳۲-۳: میزان کاربرد کنش مستقیم بر حسب رده شغلی
۹۷
- جدول ۳-۳۳-۳: میزان کاربرد کنش مستقیم در گفتار زنان بر حسب رده شغلی
۹۸
- جدول ۳-۳۴-۳: میزان کاربرد کنش مستقیم در گفتار مردان بر حسب رده شغلی
۹۸
- جدول ۳-۳۵: مقایسه میزان کاربرد کنش مستقیم
بر حسب رده شغلی و جنسیت
۱۰۰
- جدول ۳-۳۶-۳: میزان کاربرد کنش غیر مستقیم بر حسب رده شغلی
۱۰۱
- جدول ۳-۳۷: میزان کاربرد کنش غیر مستقیم در گفتار زنان
بر حسب رده شغلی
۱۰۱
- جدول ۳-۳۸: میزان کاربرد کنش غیر مستقیم در گفتار مردان
بر حسب رده شغلی
۱۰۲
- جدول ۳-۳۹: مقایسه میزان کاربرد کنش غیر مستقیم
بر حسب رده شغلی و جنسیت
۱۰۳

۱۰۴	جدول ۳-۴۰: میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد بر حسب رده شغلی
۱۰۵	جدول ۳-۴۱: میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد در گفتار زنان بر حسب رده شغلی
۱۰۵	جدول ۳-۴۲: میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد در گفتار مردان بر حسب رده شغلی
۱۰۶	جدول ۳-۴۳: مقایسه میزان کاربرد شناسه اول شخص مفرد بر حسب رده شغلی و جنسیت
۱۰۷	جدول ۳-۴۴: میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد بر حسب رده شغلی
۱۰۸	جدول ۳-۴۵: میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد در گفتار زنان بر حسب رده شغلی
۱۰۸	جدول ۳-۴۶: میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد در گفتار مردان بر حسب رده شغلی
۱۰۹	جدول ۳-۴۷: مقایسه میزان کاربرد ضمیر اول شخص مفرد بر حسب رده شغلی و جنسیت
۱۱۰	جدول ۳-۴۸: میزان کاربرد قطع بر حسب رده شغلی
۱۱۱	جدول ۳-۴۹: میزان کاربرد قطع در گفتار زنان بر حسب رده شغلی
۱۱۱	جدول ۳-۵۰: میزان کاربرد قطع در گفتار مردان بر حسب رده شغلی
۱۱۲	جدول ۳-۵۱: مقایسه میزان کاربرد قطع بر حسب رده شغلی و جنسیت

۱۱۳	جدول ۳-۵۲: میزان کاربرد درنگ بر حسب رده شغلی
۱۱۴	جدول ۳-۵۳: میزان کاربرد درنگ در گفتار زنان بر حسب رده شغلی
۱۱۴	جدول ۳-۵۴: میزان کاربرد درنگ در گفتار مردان بر حسب رده شغلی
۱۱۶	جدول ۳-۵۵: مقایسه میزان کاربرد درنگ بر حسب رده شغلی و جنسیت
۱۲۱	جدول ۴-۱: آزمون بررسی قدرت در گفتار زنان و مردان
۱۲۲	جدول ۴-۲: آزمون بررسی قدرت در گفتار گروههای مختلف سنی مردان
۱۲۲	جدول ۴-۳: آزمون بررسی قدرت در گفتار گروههای مختلف سنی زنان
۱۲۳	جدول ۴-۴: آزمون بررسی قدرت در گفتار گروههای شغلی مختلف مردان
۱۲۴	جدول ۴-۵: آزمون بررسی قدرت در گفتار گروههای شغلی مختلف زنان
۱۲۵	جدول ۴-۶: آزمون بررسی قدرت در گفتار زنان و مردان کارمند
۱۲۵	جدول ۴-۷: آزمون بررسی قدرت در گفتار زنان و مردان کارشناس
۱۲۶	جدول ۴-۸: آزمون بررسی قدرت در گفتار زنان و مردان مدیر
۱۲۷	جدول ۴-۹: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان

- جدول ۱۰-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری ضمیر اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان ۱۲۸
- جدول ۱۱-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار زنان و مردان ۱۲۹
- جدول ۱۲-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار زنان و مردان ۱۲۹
- جدول ۱۳-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار زنان و مردان ۱۳۰
- جدول ۱۴-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار گروههای مختلف سنی مردان ۱۳۱
- جدول ۱۵-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار گروههای مختلف سنی زنان ۱۳۲
- جدول ۱۶-۴: آزمون بررسی میزان ضمیر اول شخص مفرد در گفتار گروههای مختلف سنی مردان ۱۳۳
- جدول ۱۷-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار گروههای مختلف سنی زنان ۱۳۴
- جدول ۱۸-۴: آزمون بررسی میزان کنش مستقیم در گفتار گروههای مختلف سنی مردان ۱۳۴
- جدول ۱۹-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار گروههای مختلف سنی زنان ۱۳۵

- جدول ۲۰-۴: آزمون بررسی میزان قطع در گفتار گروههای مختلف سنی مردان ۱۳۶
- جدول ۲۱-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار گروههای مختلف سنی زنان ۱۳۶
- جدول ۲۲-۴ آزمون بررسی میزان درنگ در گفتار گروههای مختلف سنی مردان ۱۳۷
- جدول ۲۳-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار گروههای مختلف سنی زنان ۱۳۸
- جدول ۲۴-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار گروههای شغلی مختلف مردان ۱۳۹
- جدول ۲۵-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار گروههای شغلی مختلف زنان ۱۴۰
- جدول ۲۶-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری ضمیر اول شخص مفرد در گفتار گروههای شغلی مختلف مردان ۱۴۱
- جدول ۲۷-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری ضمیر اول شخص مفرد در گفتار گروههای شغلی مختلف زنان ۱۴۲
- جدول ۲۸-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار گروههای شغلی مختلف مردان ۱۴۲
- جدول ۲۹-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار گروههای شغلی مختلف زنان ۱۴۲

- جدول ۳۰-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار گروههای شغلى مختلف مردان ۱۴۳
- جدول ۳۱-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار گروههای شغلى مختلف زنان ۱۴۴
- جدول ۳۲-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار گروههای شغلى مختلف مردان ۱۴۵
- جدول ۳۳-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار گروههای شغلى مختلف زنان ۱۴۵
- جدول ۳۴-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان کارمند ۱۴۶
- جدول ۳۵-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان کارشناس ۱۴۷
- جدول ۳۶-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری شناسه اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان مدیر ۱۴۷
- جدول ۳۷-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری ضمیر اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان کارمند ۱۴۸
- جدول ۳۸-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری ضمیر اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان کارشناس ۱۴۹
- جدول ۳۹-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری ضمیر اول شخص مفرد در گفتار زنان و مردان مدیر ۱۴۹

- جدول ۴۰-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار زنان و مردان کارمند ۱۵۰
- جدول ۴۱-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار زنان و مردان کارشناس ۱۵۱
- جدول ۴۲-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری کنش مستقیم در گفتار زنان و مردان مدیر ۱۵۱
- جدول ۴۳-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار زنان و مردان کارمند ۱۵۲
- جدول ۴۴-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار زنان و مردان کارشناس ۱۵۲
- جدول ۴۵-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری قطع در گفتار زنان و مردان مدیر ۱۵۳
- جدول ۴۶-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار زنان و مردان کارمند ۱۵۴
- جدول ۴۷-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار زنان و مردان کارشناس ۱۵۴
- جدول ۴۸-۴: آزمون بررسی میزان بکارگیری درنگ در گفتار زنان و مردان مدیر ۱۵۵